

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету «Київський авіаційний інститут»,
доктору економічних наук, професору,
професору кафедри міжнародних
економічних відносин
Наталії ГРУЩИНСЬКІЙ

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента, завідувача кафедри міжнародних економічних відносин Факультету права та міжнародних відносин Національного університету «Київський авіаційний інститут» ПОБОЧЕНКО Лесі Миколаївни на дисертаційну роботу Миронченка Дмитра Володимировича на тему: «Вплив глобальних кіберзагроз на міжнародну конкурентоспроможність і економічну безпеку країн», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» галузі знань 29 «Міжнародні відносини»

Актуальність обраної теми дослідження. В умовах прискореної цифровізації глобальної економіки кіберзагрози перестали бути суто технічною проблемою і набувають ознак економіко-інституційного шоку, що безпосередньо впливає на макроекономічну стабільність, стійкість критичної інфраструктури та якість міжнародних економічних відносин. Щорічні глобальні збитки від кіберзлочинності сягають понад 10 трлн дол. США, а кожен резонансний інцидент, як-от атака на Colonial Pipeline, злам інфраструктури Maersk або компрометація SolarWinds, наочно демонструє, як кіберризики трансформуються у системні загрози для ланцюгів

створення доданої вартості, інвестиційного клімату та умов міжнародного контракування.

Для України, яка функціонує в умовах повномасштабної війни та безпрецедентного гібридного кібертиску, дослідження механізмів зв'язку між рівнем кіберстійкості та міжнародною конкурентоспроможністю набуває виняткової наукової та практичної значущості. Водночас відсутність комплексного науково-методологічного підґрунтя для кількісного оцінювання такого зв'язку зумовлює наукове протиріччя, подолання якого і є метою дисертаційного дослідження. Все зазначене підтверджує актуальність та своєчасність обраної теми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота Миронченка Дмитра Володимировича виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри міжнародних економічних відносин Національного університету «Київський авіаційний інститут», зокрема за держбюджетними науково-дослідними темами «Міжнародний рух капіталу в умовах зовнішньої збройної агресії проти України та повоєнної відбудови» (№12-2024/15.01.01) і «Теоретичні та практичні аспекти модифікації системи міжнародних економічних відносин в умовах багатополарності розвитку світового господарства» (№118-2022/15.01.01). Дослідження органічно вписується в актуальний науковий дискурс щодо трансформації системи міжнародних економічних відносин в умовах цифровізації та геополітичної нестабільності. У процесі дослідження автор здійснив ґрунтовний аналіз інституційних механізмів кіберстійкості, провів порівняльний аналіз світового досвіду та розробив науково обґрунтований інструментарій – концептуальну рамку CCSI – для оцінювання впливу кіберзагроз на економічну безпеку країн та їх конкурентоспроможність.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність. Достовірність наукових результатів, викладених у дисертації,

забезпечується комплексним використанням сучасних теоретичних і емпіричних методів дослідження. Методологічний інструментарій дисертанта є різноманітним і обґрунтованим: застосовано історико-логічний та описово-аналітичний методи для розкриття генезису концепцій економічної безпеки; методи аналізу і синтезу, кількісних і якісних порівнянь – для узагальнення світового досвіду кіберуправління; економіко-математичне та структурне моделювання (SEM, панельні моделі з фіксованими ефектами, метод різниць у різницях, event study) – для верифікації причинно-наслідкових зв'язків між кіберстійкістю та показниками міжнародної конкурентоспроможності.

Наукова новизна роботи полягає в розробленні цілісної системи теоретичних, методичних і прикладних положень наукового забезпечення аналізу впливу сучасних глобальних кіберзагроз на міжнародну конкурентоспроможність та економічну безпеку країн, а також формування державних механізмів мінімізації цього впливу.

Обґрунтованість висновків підтверджується широкою доказовою базою: аналізом резонансних кейсів (Colonial Pipeline, Maersk/NotPetya, SolarWinds), емпіричними даними щодо динаміки кіберінцидентів в Україні та провідних економіках світу, порівняльним аналізом регуляторних фреймворків (NIS2, AI Act, NIST CSF, ISO/IEC 27001) та методологічно коректним підходом до операціоналізації латентних конструктів через систему вимірюваних показників.

Таким чином, у межах дисертаційного дослідження було успішно реалізовано поставлене наукове завдання шляхом виконання комплексу взаємопов'язаних дослідницьких цілей, а саме: охарактеризовано генезис концепцій економічної безпеки країн; розкрито особливості забезпечення глобальної конкурентоспроможності країн; досліджено сутність та систематизовано глобальні кіберзагрози; узагальнено основні тенденції розвитку інституційного забезпечення економічної безпеки країн в

контексті зменшення впливу глобальних кіберзагроз; здійснено комплексний наліз сучасного стану економічної безпеки України; ідентифіковано безпекове середовище та актуальні кіберзагрози національним інтересам України; обґрунтовано концептуальні підходи до оцінювання глобальних кіберзагроз міжнародній конкурентоспроможності та економічній безпеці країн; оцінено вплив кібернетичних загроз національним інтересам України; розроблено систему пріоритетних механізмів та інструментів підвищення ефективності заходів держави щодо мінімізації впливу глобальних кіберзагроз на економіку України.

Достовірність, наукова новизна одержаних результатів. Зміст дисертаційного дослідження Миронченка Дмитра Володимировича свідчить про глибоке розуміння досліджуваної проблематики, високий рівень теоретичної підготовки та практичну обізнаність дисертанта. Отримані результати вирізняються достовірністю, науковою новизною та мають значну цінність для наукового обґрунтування міжнародних економічних відносин.

Серед найбільш вагомих новацій варто відзначити такі.

По-перше, вперше обґрунтовано концептуально-методологічну рамку для інтегральної оцінки впливу кіберзагроз на міжнародну конкурентоспроможність і економічну безпеку країн, що поєднує чотири виміри – інциденти, атаки, кіберстійкість та етика/довіра, при чому етичний вимір інтегрований у модель як економічно значущий модератор і медіатор, де приватність, прозорість інцидентів, підзвітність і недискримінаційність алгоритмів розглядаються як детермінанти конкурентоспроможності, що дозволяє вимірювати ефект впливу кіберризиків на національні інтереси.

По-друге, запропоновано науково-прикладні рекомендації застосування інтегральної оцінки впливу кіберзагроз на національні інтереси країни на основі поєднання показників загрозової інтенсивності, цифрової залежності, стійкості, прозорості та етичного управління даними, що забезпечує можливість ранжування дефіцитів спроможностей і визначення пріоритетів інтервенцій.

По-третє, здійснено прикладне застосування запропонованої логіки до України як унікального кейсу моделі високого тиску зі зростанням керованості ризику. Показано багатовимірну роль ІТ-сектору України як мультиплікатора кіберстійкості через кадровий потенціал, експорт кіберпослуг та поглиблення державно-приватної взаємодії.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності. За своїм змістовним наповненням дисертаційна робота Миронченка Дмитра Володимировича повністю відповідає вимогам Стандарту вищої освіти зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини».

Робота є цілісним завершеним науковим дослідженням, що свідчить про самостійність здобувача та його особистий внесок у розвиток наукового напрямку міжнародних економічних відносин у контексті кібербезпеки.

За результатами перевірки на текстові збіги встановлено, що дисертаційне дослідження є самостійною науковою працею, не містить ознак плагіату, фальсифікації, компіляції чи фабрикації, а всі використані джерела мають належне бібліографічне оформлення. Робота відповідає чинним вимогам до кваліфікаційних наукових досліджень, оформлена відповідно до академічних стандартів і витримана у відповідному науковому стилі.

Структура дослідження є логічною та послідовною: вона включає вступ, три змістовні розділи, висновки до кожного з них, загальні висновки, список використаних джерел і додатки. Загальний обсяг дисертації

становить 224 сторінки. У вступі чітко обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження та описано методологічну базу.

Перший розділ «Теоретико-методологічні засади міжнародної конкурентоспроможності та економічної безпеки країн» присвячено систематизації генезису концепцій економічної безпеки та обґрунтуванню її сучасної багатовимірності. Автором доведено, що цифрова інфраструктура, дані та довіра виступають ключовими ресурсами конкурентоспроможності. Розкрито теоретичні рамки інноваційних кластерів як інструменту формування міжнародних конкурентних переваг.

Другий розділ «Глобальні кіберзагрози та інституційні механізми кіберстійкості в сучасній економіці» має аналітичний характер і містить ґрунтовний аналіз еволюції інституційних систем кібербезпеки від логіки «захисту периметра» до парадигми кіберстійкості та Zero Trust. Особливу наукову цінність становить дослідження економічної ролі кібергігієни як «мікрофундаменту» міжнародної довіри та аналіз кейсу України в умовах гібридних загроз.

Третій розділ «Оцінювання впливу кіберзагроз на міжнародну конкурентоспроможність і економічну безпеку країн» є практично-орієнтованим: автором розроблено та обґрунтовано концептуальну рамку CCSI, описано методологію операціоналізації її складових та запропоновано конкретні науково-практичні рекомендації щодо імплементації державної політики країн з мінімізації глобальних кіберзагроз.

Мова та стиль викладення результатів. Дисертаційне дослідження виконано українською мовою з широким залученням англomовної термінології у сфері кібербезпеки. Текст вирізняється логічною послідовністю викладення, чіткою структурою, доступністю мови та дотриманням норм академічного стилю. Використано загальноприйняту наукову та галузеву термінологію, що сприяє однозначному сприйняттю

матеріалу фахівцями як у сфері міжнародних економічних відносин, так і кібербезпеки. Стиль мовлення витриманий на рівні наукового дискурсу, із належною системністю й коректністю формулювань.

Дисертація оформлена відповідно до вимог наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», що забезпечує її відповідність академічним стандартам.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях. Основні результати дисертаційного дослідження представлені в 11 наукових публікаціях. Зокрема, 3 опубліковані у фахових виданнях України категорії Б, що відповідають вимогам для офіційної апробації результатів дисертаційних досліджень; 1 публікація розміщена у монографічному виданні, що зареєстроване у міжнародній наукометричній базі даних Scopus. Окрім того, здобувач брав участь у 7 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, результати яких представлені у тезах доповідей, що також підтверджує належний рівень апробації дослідження в академічному середовищі.

Аналіз наведених публікацій свідчить про високий рівень поширення матеріалів, повноту відображення наукових здобутків, а також про достатнє охоплення основних положень дисертації за тематикою. Географія публікацій включає як національні, так і міжнародні наукові платформи, що підкреслює відкритість і актуальність проведеного дослідження. Загальна кількість і зміст публікацій повністю відповідають сучасним вимогам до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини».

Практичне значення одержаних результатів. Основні ідеї та висновки дисертації можуть бути використані в діяльності органів державної влади при формуванні стратегій кібербезпеки та цифрового розвитку; міжнародних організацій та регуляторних органів при розробці

стандартів управління кіберризиками; підприємств при побудові систем кіберстійкості та відповідності вимогам NIS2, AI Act та ISO/IEC 27001; а також у системі підготовки фахівців з міжнародних економічних відносин і кіберуправління.

Практична цінність запропонованого інструментарію підтверджується його впровадженням у діяльність компанії Spin.AI – міжнародної компанії у сфері SaaS Security (штаб-квартира в Каліфорнії, США), яка обслуговує понад 1500 організацій у більш ніж 100 країнах світу (довідка від 10.03.2026), а також ТОВ «Промислово-технологічний парк «Київщина» (довідка №04.04-26 від 27.04.2026).

Теоретичні рекомендації та результати дослідження, викладені в дисертації, використовуються в освітньому та науковому процесах Національного університету «Київський авіаційний інститут» (акт від 04.05.2026).

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. Дисертаційне дослідження Миронченка Д.В., як і будь-яка ґрунтовна наукова праця, містить окремі положення, що відкривають простір для подальшої наукової дискусії. Водночас ці аспекти жодною мірою не знижують загальної наукової значущості роботи.

По-перше, при аналізі кейсу України (розділ 2, підрозділ 2.3) здобувач обґрунтовано доводить зростання зрілості системи кібербезпеки через динаміку MTTD/MTTR та зміну структури інцидентів за критичністю. Проте більш повне розкриття кількісної бази цих тверджень у вигляді часових рядів або порівняльних таблиць додало б аргументації ще більшій переконливості для міжнародної аудиторії.

По-друге, у розділі 3 (підрозділі 3.2), присвяченому операціоналізації складових рамки CCSI, автором запропоновано методично обґрунтовану систему ваг для інтегрування субіндексів із використанням PCA/SEM. Водночас доцільним було б детальніше обґрунтувати чутливість фінального

індексу до зміни вагових коефіцієнтів та навести результати аналізу робастності, що посилює методологічну переконливість запропонованого інструментарію.

По-третє, у розділі 3 при формулюванні рекомендацій для державної політики нівелювання глобальних кіберзагроз економічній безпеці варто було б окремо розглянути питання диференціації регуляторного навантаження між великими підприємствами критичної інфраструктури та іншими бізнесовими структурами, враховуючи суттєву різницю у їхніх ресурсних можливостях щодо впровадження мінімальних контролів.

Водночас вважаю, що зазначені зауваження не мають визначального характеру і не знижують загальної наукової новизни та практичної цінності отриманих результатів. Вони не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи і не ставлять під сумнів її внесок у розвиток галузі міжнародних відносин.

Загальний висновок по дисертаційній роботі. Дисертаційне дослідження Миронченка Дмитра Володимировича на тему «Вплив глобальних кіберзагроз на міжнародну конкурентоспроможність і економічну безпеку країн» є цілісним, логічно структурованим і змістовним науковим доробком, який поєднує теоретичну глибину з практичною значущістю. Робота демонструє високий рівень наукового опрацювання матеріалу, оригінальність авторського підходу та вміння запропонувати дієвий аналітичний інструментарій для вирішення актуальних проблем у сфері міжнародних економічних відносин та кіберуправління. Дослідження виконане самостійно, ґрунтовно й відповідає сучасним вимогам до кваліфікаційних наукових праць.

Враховуючи наведене, вважаю, що дисертація Миронченка Дмитра Володимировича на тему «Вплив глобальних кіберзагроз на міжнародну конкурентоспроможність і економічну безпеку країн» відповідає спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» та повністю

задовольняє вимоги постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами), а також відповідає нормам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) щодо структури та оформлення дисертаційних робіт.

З огляду на вищезазначене, здобувач Миронченко Дмитро Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Рецензент:

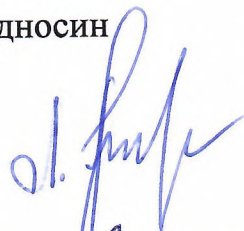
кандидат економічних наук, доцент,

завідувач кафедри міжнародних економічних відносин

Факультету права та міжнародних відносин

Національного університету

«Київський авіаційний інститут»

ЛЕСЯ ПОБОЧЕНКО

Леся Побоченко Л. засвідчує
Вчений секретар ІІІ
доц. Гена. Набоа